

Nordisk kulturfakta 2021:04

Harmonisering av nordisk filmstatistik

Teknisk rapport / PM

Nordiska
ministerrådet

Innehåll

Sammanfattning	4
Summary	5
Inledning	6
Kort om begreppet harmonisering	6
Beskrivning av data och tidsserier i NSD	7
En enkät till NSI:er i de nordiska länderna	10
Metod	10
Kvalitetssäkring	10
Aktörer och insamlingssystem	11
Viktiga aktörer involverade i nordisk bio- och filmstatistik	11
Antal biografer, salonger & säten	11
Biografbesökare och sålda biljetter	12
Filmtitlar	12
Övergripande om datainsamlingsprocesserna	13
Statistikansvar och datainsamlingsprocesser	15
Kort om norsk bio- och filmstatistik	15
Kort om dansk bio- och filmstatistik	15
Kort om svensk bio- och filmstatistik	16
Kort om finsk bio- och filmstatistik	16
Kort om isländsk bio- och filmstatistik	17
Kort om Färöarnas bio- och filmstatistik	17
Variabelinnehåll och slutsatser	18
Reglering, statistikansvar och insamlingsprocesser	18
Definitioner	18
Biografer (CULT04)	19
Salonger/Screens (CULT04)	19
Sålda biljetter (CULT04)	19
Premiärsatta titlar (CULT05)	20
Nationell och utländsk film (CULT05)	21
Rekommendationer för en harmoniserad nordisk bio- och filmstatistik	22
Referenser	23
Om denna publikation	24
Den här publikationen finns även som en webbtillgänglig online-version: https://pub.norden.org/nordiskkulturakta2021-04	

Sammanfattning

I denna rapport gör Kulturanalys Norden en kartläggning av bio- och filmstatistik i de nordiska länderna. Vidare redovisas förutsättningar och rekommendationer för en fortsatt harmonisering av standarder inom statistikområdet. Med utgångspunkt i de variabler som återfinns i Nordic Statistics Database (NSD) identifierar rapporten fyra områden i behov av vidareutvecklade standarder: *antal biografer*, *antal biodukar*, *antal sålda biljetter* och *antal inhemska/utländska titlar*. Rapporten finner att datainsamlingen i flertalet länder är snarlik: för data om antal biografer bygger insamlingen huvudsakligen på uppgifter från branschföreningar och när det gäller sålda biljetter bygger den på uppgifter från biografernas kassasystem. Det finns vissa skillnader mellan länderna i hur ansvaret för inrapportering av uppgifter från biografer är fördelat mellan olika aktörer, och i vissa fall har ansvarsfördelningen också förändrats över tid.

Rapporten finner att de definitioner och standarder som används i respektive land har såväl likheter som skillnader. Primärt varierar mellan länderna hur biografer definieras, vad som inkluderas i sålda biljetter samt hur man definierar inhemska och utländska filmer.

Mot bakgrund av observationerna i rapporten rekommenderar Kulturanalys Norden att:

- NSD använder en definition av biografer som uteslutande inkluderar offentligt tillgängliga och aktiva biografer, dvs. "active cinemas with public screens".
- Det bör ingå i NSD:s årliga leveransförfrågan till respektive NSI att om möjligt (från Island och Finland) exkludera "filmklubbar" respektive (från Norge och Island) exkludera "resande biografer" i uppgiften om antal biografer.
- När det gäller variabeln "Screens"/biodukar bör statistiken harmoniseras ytterligare genom att även här uteslutande inkludera permanenta biodukar.
- Uppgifter över antal sålda biljetter bör inkludera samtliga sålda biljetter (dvs. även ej uthämtade) men biljetter till filmfestivaler bör exkluderas ur data.
- NSD justerar definitionen av variabeln "titles"/titlar till att endast inkludera fullängdsfilmer över 60 minuter.
- NSD utvecklar en enhetlig "harmoniserad standard" för nationell film som baseras enbart på den huvudsakliga producentens nationalitet.
- Även bio- och filmstatistik för Åland bör presenteras i tabellverk i NSD. I huvudsak bör detta ske genom att de åländska uppgifterna separeras från finska data och i stället särredovisas.
- Statistik med ovanstående inslag av en *nordisk harmoniserad standard för film och biografer* bör presenteras i den mån det är möjligt för alla nordiska länder och självstyrande regioner. Där skillnader inte kan kvantifieras utan endast uppskattas, men har betydelse för jämförbarheten, bör sådana uppskattningar redovisas som noter i samband med att statistiken presenteras.

Summary

In this report, Kulturanalys Norden conducts a survey of statistics on cinemas and films in the Nordic countries. In addition, preconditions and recommendations for continued harmonisation of standards in this area of statistics are presented. Based on the variables found in the Nordic Statistics Database (NSD), the report identifies four areas in need of further development of standards: *number of cinemas, number of cinema screens, number of tickets sold and number of domestic/foreign titles*.

The report finds that data collection in most countries is similar: for data on the number of cinemas, collection is mainly based on information from industry associations and when it comes to tickets sold, it is based on data from the cinemas' box office systems. There are some differences between countries as to how the responsibility for reporting data from cinemas is divided between different actors, and in some cases this division of responsibilities has also changed over time.

The report finds that the definitions and standards used in each country show both similarities and differences. Primarily, countries vary in how cinemas are defined, what is included in tickets sold and how domestic and foreign films are defined.

In the light of the observations in the report, Kulturanalys Norden recommends that:

- NSD uses a definition of cinemas that includes publicly-available and active cinemas only, i.e. "Active cinemas with public screens".
- NSD's annual statistics delivery request to the respective NSI should also include, if possible (from Iceland and Finland) the exclusion of "film clubs" and (from Norway and Iceland) "traveling cinemas" from data on the number of cinemas.
- With regard to the variable "Screens", the statistics should be further harmonised by including permanent cinema screens only.
- Information on the number of tickets sold should include all tickets sold (i.e. including those not collected) but tickets to film festivals should be excluded from the data.
- NSD to adjust the definition of the variable "titles" to include only full-length movies over 60 minutes.
- NSD to develop a uniform "harmonised standard" for national films based solely on the nationality of the main producer.
- Cinema and film statistics for Åland should also be presented in tables in NSD. In essence, this should be done by separating the Åland data from Finnish data and instead reporting them separately.
- Statistics showing the above elements of a *Nordic harmonised standard for films and cinemas* should be presented as far as possible for all Nordic countries and autonomous regions. Where differences cannot be quantified, only estimated, but are important for comparability, such estimates should be reported in notes in connection with presentation of statistics.

Inledning

Myndigheten för kulturanalys och Kulturanalys Norden påbörjade under år 2020 en utredning av möjligheterna för en ökad harmonisering av nordisk kulturstatistik. Initialt har tre områden identifierats där ett fortsatt harmoniseringsarbete bedöms vara möjligt: bio- och filmstatistik, biblioteksstatistik och museistatistik. I denna rapport presenteras slutsatser kring bio- och filmstatistik.

Biograferna har – i likhet med exempelvis biblioteken – en relativ jämn geografisk fördelning inom respektive nordiskt land. Under 2000-talet har biografutbudet dessutom drivits på av den digitala utvecklingen och till följd av detta har också möjligheter öppnats för att sända andra typer av kulturarrangemang via filmduken (Nordisk kulturfakta 2021:01). I de flesta nordiska länderna har antalet biografer varit tämligen stabilt under det senaste decenniet men det har ökat i framför allt Danmark och Norge.

Behovet av att undersöka vilka definitioner som används i nordisk bio- och filmstatistik har bland annat identifierats av företaget Statisticon som förvaltar statistikdatabasen Nordic Statistics Database (NSD). Statisticon pekar i en rapport på ett flertal oklarheter i de definitioner som används i den nuvarande statistiken och som återfinns i NSD:s statistik över de nordiska ländernas biografer.

Statistiken i Kulturanalys Nordens rapport är hämtad från två tabellverk i NSD. Den första tabellen, CULT04: *Cinemas by reporting country, content and time*, innehåller uppgifter om biografer och är en av två tabeller över biostatistik i NSD. Den andra tabellen, CULT05: *Cinema film premieres by reporting country, domain, unit and time*, innehåller uppgifter om premiärsatta filmer. I slutet av denna rapport lämnas rekommendationer för hur variablerna i dessa tabeller skulle kunna harmoniseras ytterligare mellan de olika länderna. Men innan vi ger oss i kast med förslag och rekommendationer följer först en genomgång av hur vi generellt ser på statistikharmonisering, därefter en genomgång av de variabler som återfinns i NSD, följt av en beskrivning av hur arbetet med denna rapport gått till.

Kort om begreppet harmonisering

Harmonisering av statistik för olika länder handlar om att göra den mer jämförbar, konsekvent och sammanhängande. Förändringar av det slaget gör det möjligt för användare att dra mer värde från statistiken. För att förbättra harmoniseringen bör dataägare och statistikproducenter därför sträva efter att:

- använda konsekventa definitioner och mått i datainsamlingen
- presentera statistik på ett så jämförbart och sammanhängande sätt som möjligt.

Statistik blir mer jämförbar när man använder liknande definitioner och metoder för insamling/undersökning. Jämförbarheten i statistik minskar däremot om olika definitioner används, eller om olika mätverktyg, insamlingsmetoder, sammanställningar och presentationsprinciper används.

Eftersom de nordiska statistikmyndigheterna har specifika nationella användarkrav är sammanjämkande justeringar inte alltid vare sig rimliga eller lämpliga. I dessa fall bör man överväga andra åtgärder för att förbättra enhetligheten i data och statistik då den jämförs, t.ex. genom att skapa harmoniserade standarder. Att statistik är "harmoniserad" handlar alltså inte nödvändigtvis om att de olika länderna anpassar sig till varandra och skapar permanenta identiska definitioner och mått. I stället kan det handla om att skapa harmoniserade standarder som kan användas specifikt i de fall då länder jämförs eller då statistiken presenteras tillsammans med uppgifter för andra länder, t.ex. i NSD. Harmoniserade standarder kan inkludera definitioner, enkätfrågor, föreslagna mått och information om hur statistiken tagits fram. De nordiska producenterna av kulturstatistik kan använda sådana harmoniserade standarder för att anpassa sig till andra, exempelvis vid leverans av data till NSD, vilket ökar användbarheten av deras statistik.

Med utgångspunkt i detta resonemang har Kulturanalys Norden i de rekommendationer som lämnas i rapporten konsekvent strävat efter att minska, snarare än att expandera datainnehållet.

Beskrivning av data och tidsserier i NSD

NSD:s uppgifter om biografer och film består av två tabellverk med åtkomst via webbsidan. Det ena tabellverket, tabell CULT04, behandlar biografer och sålda biljetter/biobesökare, medan det andra, CULT05, handlar om antal premiärsatta titlar som producerats inom och utom landet. Statistiken kan extraheras på nationell nivå samt för en period som för de flesta (men inte alla) länder sträcker sig åren 1990–2018.

Uppgifterna nedan är hämtade från NSD. Av tabell 1 nedan framgår att de sju variablerna i tabell CULT04 har täckning för samtliga nordiska länder men inte alltid för de självstyrande områdena.

Uppgifter om antalet biografer återfinns för alla länder. De gäller dock inte alltid för samma startår vilket framgår av tabell 3 där just den variabeln redovisas. Vissa länder, såsom Finland och Island, saknar sammanhängande tidsserier för denna variabel på grund av brott i tidsserien.

Tabell 1. Variabler i Nordic Statistics Database CULT04.

Källa: Nordic Statistics Database

	Sverige	Danmark	Norge	Finland	Island	Färöarna	Grönland
Biografer, antal	●	●	●	● (-2002 & 2003)	● (-2019)	●	●
Biosalonger, antal	●	●	●	●	● (-2019)	●	●
Stolar/säten, antal	●	●	●	●	● (-2019)	●	●
Stolar/säten per salong	●	●	●	●	● (-2019)	●	●
Stolar/säten per 1 000 inv.	●	●	●	●	● (-2018 & 2019)	●	●
Sålda biljetter miljoner	●	●	●	● (-2019)	● (-2019)	..	..
Genomsnittligt antal biobesök per capita	●	●	●	●	● (-2019)	●	..

I tabell 2 nedan kan vi se att det är god täckning för länderna inom CULT05-tabellens samtliga variabler. Tidsserierna för Island är något kortare och sträcker sig fram till år 2018.

Tabell 2. Variabler i Nordic Statistics Database CULT05.

Källa: Nordic Statistics Database

	Sverige	Danmark	Norge	Finland	Island	Färöarna	Grönland
Filmpremiärer, antal	●	●	●	●	● (-2019)	●	●
Filmpremiärer, nationella	●	●	●	●	●	●	●
Filmpremiärer, utländska	●	●	●	●	● (-2019)	●	●

I tabell 3 nedan ges ett exempel på innehållet i variabeln Biografer, antal, i tabellen CULT04. Av tabellen nedan framgår att uppgifter om antalet biografer i viss mån återfinns för alla länder, men inte alltid för samma år: exempelvis varierar start och slutår. Brott i tidsserien för vissa länder gör också att inte alla länder har en sammanhängande tidsserie.

Tabell 3. Antal biografer i respektive nordiskt land enligt Nordic Statistics Database, 1990–2020.

Källa: Nordic Statistics Database CULT04

Antal biografer	Danmark	Färöarna	Grönland	Finland	Island	Norge	Sverige
1990	180	..	..	264	..	..	915
1991	176	..	..	252	..	..	920
1992	171	..	..	246	32	..	905
1993	166	..	..	242	32	..	877
1994	161	..	..	240	32	..	871
1995	163	..	..	241	31	..	854
1996	166	..	..	236	31	..	845
1997	164	..	..	234	30	..	839
1998	166	..	..	232	25	..	839
1999	167	..	..	237	25	..	815
2000	164	..	3	228	26	..	623
2001	165	2	3	219	25	..	619
2002	162	3	3	..	26	..	620
2003	166	3	3	..	24	..	603
2004	163	3	3	219	22	..	625
2005	165	3	3	219	22	..	609
2006	165	3	3	208	24	..	591
2007	167	3	3	203	21	..	550
2008	164	3	3	192	19	..	514
2009	163	2	3	170	18	..	502
2010	162	2	3	172	18	..	489
2011	161	2	3	172	16	..	479
2012	163	2	3	162	16	..	463
2013	162	2	3	159	16	..	424
2014	160	2	3	170	16	..	404
2015	161	2	3	170	15	201	418
2016	163	2	3	168	15	201	418
2017	166	2	3	172	15	202	481
2018	167	2	3	181	15	206	481
2019	169	2	3	176	..	210	475

En enkät till NSI:er i de nordiska länderna

Som nämnts tidigare finns förutom skillnader i tidsseriernas egenskaper (inrapporterade år) även skillnader i de definitioner som används i nordisk bio- och filmstatistik. De siffror som redovisas i exempeltabellen på föregående sida (tabell 3) är därför inte alltid helt jämförbara. Behov av att vidare undersöka skillnader i inrapporterade uppgifter har bland annat identifierats av företaget Statisticon som förvaltar statistikdatabasen NSD (Statisticon 2020). För att på ett bättre sätt beskriva likheter och skillnader vid insamling och redovisning av de uppgifter som ingår i de aktuella tabellverken i NSD, CULT04 och CULT05, har Kulturanalys Norden riktat en enkät till de länder för vilka uppgifter redovisas i tabellerna. I enkäten har länderna ombetts specificera vilka definitioner och delmängder som ingår i de variabler som återfinns i NSD.

Metod

Arbetet med att ta fram förslag på harmoniserade standarder har inletts med en kartläggning av beskaftenheten hos de olika ländernas nationella bio- och filmstatistik. Detta har skett i kontakt med respektive lands statistikansvariga myndighet eller motsvarande på bio- och filmområdet. Med utgångspunkt i egna frågor samt de frågeställningar som formulerats av Statisticon (2020), har samtliga länder med uppgifter i NSD erbjudits möjlighet att fylla i en enkät för att specificera vilka definitioner och delmängder som ingår i de bio- och filmrelaterade variabler som återfinns i NSD. Åland har ingen separat biostatistik, utan ingår i den statistik som Finland presenterar för landet i NSD; från Grönland har inget svar erhållits.

Kvalitetssäkring

Ett problem med enkätsvar kan vara att det är svårt att säkerställa att alla frågor tolkas likadant av alla respondenter. Alla respondenter har därför i frågeformuläret erbjudits möjlighet att utveckla svaren i fritext. Efter att enkäten mottagits har svaren, eventuella oklarheter i dessa samt resultaten och rapportutkast stämts av inom ramen för det nordiska nätverket för kulturstatistik (NNKS) under dess möte den 27 maj 2021.

Aktörer och insamlingssystem

Viktiga aktörer involverade i nordisk bio- och filmstatistik

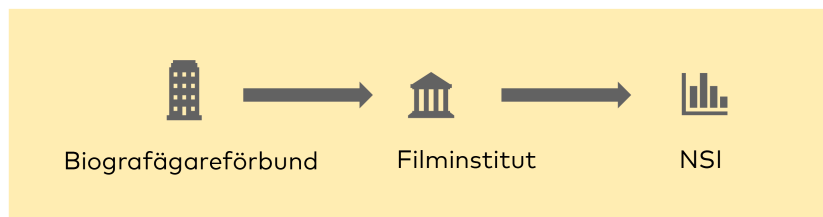
För merparten av de nordiska länderna har uppgifter lämnats till NSD av samma aktör genom åren. Undantaget är Sverige där Filminstitutet var avsändare för både titlar och besökare fram till och med år 2016; därefter har Statistikmyndigheten SCB vidarebefordrat uppgifter från Biografägareförbundet. Genom svaren i enkätundersökningen har vi identifierat ett antal huvudaktörer som återkommer vid framtagandet av statistik om antalet biografer och biobesökare i de flesta av de nordiska länderna. Dessa aktörer är:

- De nationella statistikbyråerna (NSI:er)
- De nationella filminstituten
- Enskilda biografer
- Filmdistributörer
- Branschföreningar (till exempel biografägareförbund) som företräder biografer, filmdistributörer eller andra rättighetsinnehavare

Dessa aktörer återkommer också i olika roller och skeden i insamlandet av statistiken, vilket vi skall se nedan. Under rubrikerna nedan har vi ordnat in bio- och filmstatistiken i tre övergripande områden: *antal biografer och deras storlek, antal sålda biljetter* samt *antal visade filmtitlar och deras ursprung*.

Antal biografer, salonger & säten

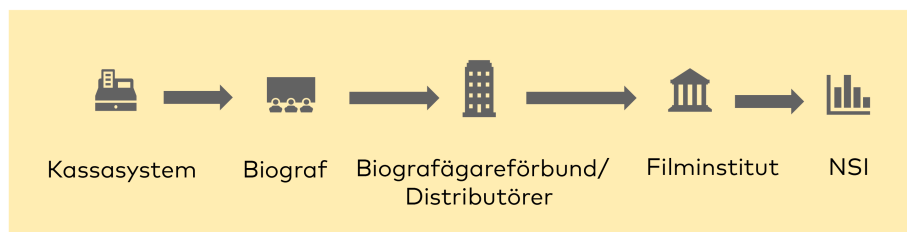
I många av de nordiska länderna är biograferna och biografägareförbunden den centrala källan för den statistik om antalet aktiva biografer och deras storlek (antal salonger och säten) som slutligen redovisas av NSI:erna. I något land, exempelvis Sverige, fanns tidigare ett nationellt filminstitut som mellanled mellan biografägareförbunden och statistikmyndigheten, i detta fall SCB.

Figur 1. Datainsamlingsprocess: antal biografer, salonger och säten.

Biografbesökare och sålda biljetter

För de flesta nordiska länder kommer informationen om antal sålda biljetter/ biografbesökare direkt från de kassasystem som de enskilda biograferna använder. Nationell sammanställning sker via insamling. Enbart Färöarnas och Islands statistikbyråer samlar själva direkt in uppgifter från biograferna. För de andra nordiska länderna kommer uppgifterna till statistikbyråerna via insamlingar som på olika sätt organiserats av andra aktörer som till exempel filmdistributörer eller biografägareförbund. Kunskapen om exakt vilka biografer som ingår, samt vilka variabler som totalt finns tillgängliga i kassasystemen, finns därför i första hand hos biografer och branschföreningar, inte hos statistikbyråerna. De insamlade aktörerna för uppgifterna om biljettförsäljningen, dvs. biografkedjor som till exempel AMC¹ eller Nordisk Film,² är ofta verksamma i mer än ett land och kan därför tänkas ha likartade arbetssätt vid insamling av de biljettuppgifter som ytterst ligger till grund för statistiken i NSD.

Figur 2. Datainsamlingsprocess: sålda biljetter

Med undantag för Färöarna är grunden för NSD:s statistik om sålda biljetter på biografer ytterst inhämtad från varje enskild biografers biljettkassasystem. Att biografernas kassasystem utgör ursprungskälla till antal sålda biljetter i samtliga nordiska länder tyder på att insamlingen som sedan bildar grund för statistik över biljettförsäljning sker på ett likartat sätt i alla länder.

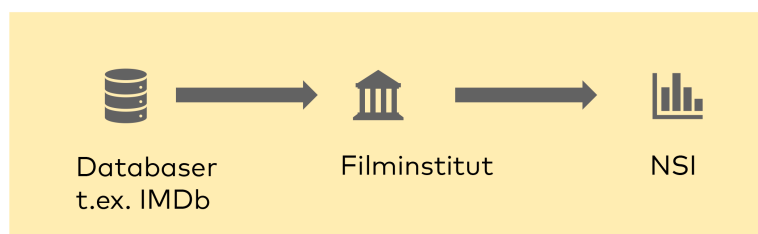
Filmtitlar

Till viss del återkommer samma huvudaktörer när det gäller filmtitlar som vid framtagandet av statistik om antal biobesökare. Dock tillkommer för filmtitlar dels filminstituten, dels de källor som används för att hämta in metadata om var filmen producerats (som IMDb³, EAO⁴, FinnKino⁵, SF⁶ eller liknande). Även här ligger kunskapen om vilka uppgifter som totalt finns att tillgå, samt hur de tagits fram,

-
1. AMC är en global biografkoncern verksam i flera nordiska länder.
 2. Nordisk Film är ett skandinaviskt mediebolag inom Egmontkoncernen verksamt i Norge, Sverige, Danmark och Finland.
 3. Internet Movie Database.
 4. European Audiovisual Observatory med database LUMIERE.
 5. FinnKino är en finsk filmdistributör och den största biokedjan i Finland.
 6. Svensk Filmindustri (SF) är det största biograf-, distributions- och produktionsbolaget för film i Sverige.

framför allt hos dessa databaser/aktörer snarare än hos statistikbyråerna. Databaser som IMDb har i sin tur hämtat dessa detaljuppgifter om filmtitlarnas ursprung från filmernas distributörer eller upphovsmakare, men exakt på vilka sätt detta skett har inte undersökts i denna rapport.

För uppgifter om filmtitlar gäller i stort samma förutsättningar som tidigare nämnts beträffande exempelvis sålda biljetter, dvs. att distributörerna av filmer är källan till uppgifterna. Framför allt gäller detta de internationellt stora distributörerna men även större nordiska distributörer, som till exempel SF eller Nordisk Film, står ytterst för majoriteten av de uppgifter som bildar grund för statistiken. Efter vad vi känner till finns däremot ingen sammanställning eller reglering av hur dessa grunduppgifter bör registreras, som gäller för samtliga distributörer. Det finns delvis rekommendationer om hur andra metadata bör registreras för filmer som visas på biografer, till exempel genom DCP⁷, men ingen som används av samtliga filmproducenter eller filmdistributörer.

Figur 3. Datainsamlingsprocess: premiärsatta titlar

Övergripande om datainsamlingsprocesserna

Enhetligheten i hur data samlas in i olika länder skiljer sig åt mellan de tre områden som beskrivits ovan.

När det gäller statistik om antalet biografer och deras storlek (salonger och säten) tycks datainsamlingsprocesserna vara relativt likartade i de nordiska länderna och källan för dessa uppgifter är i de allra flesta fall biografägareförbund. Förmedlingen av data från biografägareförbund till statistikmyndigheter varierar dock något och tar i något fall vägen via filminstitut.

När det gäller sålda biljetter är det positivt för jämförbarheten att uppgifterna i nästan alla länder insamlas på samma sätt, dvs. med sin källa i biografernas kassasystem. Förmedlingen av data från kassasystem till statistikmyndigheter varierar dock något.

När det gäller uppgifter om visade filmtitlar och filmernas ursprung skiljer sig dock statistikens källor mer mellan länderna. Det förekommer att statistikbyråerna själva

7. Digital Cinema Package, developed by Digital Cinema Initiatives, LLC (DCI), samarbete mellan Disney, Paramount, Sony Pictures Entertainment, Universal och Warner Bros. Studios. DCI:s främsta syfte är att upprätta och dokumentera frivilliga specifikationer för en öppen arkitektur för digital film som ska säkerställa enhetlighet.

inhämtar data och metadata om var filmer producerats, vilka aktörer som medverkat i produktionen och var filmen huvudsakligen spelats in. I andra länder ligger denna uppgift på filminstituten. Det finns också skillnader i sättet på vilket uppgifter om titlarna samlats in, samt var informationen hämtats. Ett exempel är att vissa aktörer använder IMDb eller EAO LUMIERE som källa för uppgifter om filmtitlar, medan andra hämtar uppgifterna från offentligt tillgängliga tablåer på internet, surveyinstitut eller via direktkontakter med upphovsmakarna.

Statistikansvar och datainsamlingsprocesser

Ovanstående kapitel ger en övergripande beskrivning av hur bio- och filmstatistiken generellt samlas in. Figurerna 1–3 illustrerar hur processen ser ut i typfallet men variation mellan de nordiska länderna förekommer. I detta kapitel ska vi därför presentera en mer ingående beskrivning av insamlingsprocessen i de olika länderna.

Kort om norsk bio- och filmstatistik

Norges nationella statistikbyrå presenterar statistik om biografer och biografbesök på sin webbplats www.ssb.no. Uppgifterna samlas in på frivillig basis via ett samarbete med Film & Kino som är en bransch- och medlemsorganisation för privata och kommunala biografer. Film & Kino äger också Bygdekinoen, som är en resande biograf för orter som inte har en egen fast biograf. I styrelsen för Film & Kino ingår såväl politiker som representanter för film- och biografindustrin. Film & Kino samlar in uppgifter som de sedan sammanställer, aggregerar och slutligen levererar till Norges statistikbyrå (SSB), med kommunuppgift som lägsta geografiska nivå och årsuppgift som lägsta periodicitet. Norges statistikbyrå har alltså inte själva tillgång till mikrodatabas om visningar och besökare utan får årligen ett material från Film & Kino som är aggregerat (sammanställt) på kommunnivå för presentation i SSB:s statistikdatabas.

Sedan 1990 har Norges statistikbyrå lämnat uppgifter om titlar till NSD, vilka sammanställts av Film & Kino. Uppgiftsinsamlingen till statistikbyrån i Norge sker via överenskommelser mellan statistikbyrån och andra aktörer och saknar lagreglering.

Kort om dansk bio- och filmstatistik

Danmarks statistikbyrå producerar officiell statistik om biografer. Uppgifterna om sålda biljetter kommer från FAFID (Foreningen af Filmudlejere i Danmark), en branschorganisation för filmutgivare/distributörer, och uppgifterna om varje biografers egenskaper (som antal salonger och stolar) kommer från det danska filminstitutet. Danmarks statistikbyrå förfogar över ett mikrodatabas som samlas in en gång om året från FAFID, med information om bland annat när varje enskild visning har ägt rum och på vilken biograf, samt hur många som löst biljett. Därefter aggregeras uppgifterna per år och geografisk nivå och publiceras sedan i statistikbyråns statistikdatabas.

Uppgifter om premiärtitlar sammanställs av det danska filminstitutet, och Danmarks statistikbyrå använder denna källa för att avgöra om filmen är nationell eller inte. Danmarks statistikbyrå levererar enligt egen uppgift inte dessa uppgifter direkt till NSD.

Att Danmark producerar officiell statistik innebär att det finns en relativt god beskrivning av statistiken på statistikbyråns hemsida. Danmark har levererat statistik till NSD för biljetter sedan 1990. Av sekretesskäl undertrycks områden som har färre än tre biografer. Uppgiftsinsamlingen till statistikbyrån i Danmark sker via överenskommelser mellan statistikbyrån och andra aktörer och saknar lagreglering.

Kort om svensk bio- och filmstatistik

I Sverige saknas i dagsläget en statistikproducerande aktör på myndighetsnivå. SCB vidarebefordrar till NSD på nationell nivå material som de samlar in i samarbete med Biografägareförbundet (branschorganisation för biografägare) vilket i sin tur får uppgifterna från Filmägarnas Kontrollbyrå AB (en branschorganisation som företräder distributörerna/rättighetsinnehavarna). I början av 2021 fick dock Myndigheten för kulturanalys statistikområdet film som ansvarsområde.

Statistiken gällande titlar och om filmerna är nationellt producerade eller inte hämtas från Svenska Filminstitutets tryckta publikationer. Filminstitutet har i sin tur en intern organisation som sammanställer metadata om titlar där källorna i huvudsak är publicerade tablåer och direktkontakter med filmskapare.

I Sverige sammanställdes fram till och med 2016 uppgifter om såväl titlar som besök av Svenska Filminstitutet, som skickade dessa till SCB som därefter överlämnade dem till NSD. Efter 2016 lämnar Filminstitutet enbart uppgifter om titlar, medan uppgifter om sålda biljetter lämnas till SCB direkt från biografägarna. Dessa får i sin tur data sammanställda av Filmägarnas Kontrollbyrå, som samlat in dessa uppgifter från biografernas kassasystem i uppföljningssyfte. Biograferna får själva inte lämna ifrån sig egen statistik om biografbesök eller intäkter för en viss film utan kontrollbyråns godkännande, då de för att få distributörernas tillstånd att visa filmer på sina biografer måste ingå ett avtal som reglerar spridningen av statistiska uppgifter.

Uppgiftsinsamlingen till statistikbyrån i Sverige sker via överenskommelser (från Biografägareförbundet för statistik om biljettförsäljning) eller via direktinsamling från offentliga källor (från Filminstitutet för statistik om titlar). Uppgiftsinsamlingen saknar idag lagreglering. I början av 2021 fick Myndigheten för kulturanalys statistikområdet film som ansvarsområde, och den första produkt som planeras av myndigheten är statistik om film på biografer. Denna statistiks uppgiftsinsamling kommer därmed att lagregleras inom ramen för den officiella statistiken.

Kort om finsk bio- och filmstatistik

Alla biografer som säljer biljetter i Finland måste registrera sig hos The Finnish Chamber of Films (TFCF), en central branschorganisation som både inkluderar den finska biografägarföreningen och företräder filmdistributörer i Finland. Finlands Filmstiftelse sammanställer sedan statistik från TFCF över biografer och visningar. Som organisation motsvarar Finlands Filmstiftelse de filminstitut som finns i Danmark, Norge och Sverige. Statistik från Finlands Filmstiftelse används i sin tur av Finlands statistikbyrå (www.stat.fi). Den finska statistikbyrån har tillgång till de visningar som görs på biograferna, via elektronisk access till Finlands Filmstiftelse.

Hos ursprungskällan TFCF samlas uppgifterna in för varje visning och de är tillgängliga vid visningstillfället. Därefter aggregeras de på lämplig nivå för presentation hos Filmstiftelsen. De data som slutligen presenteras på Finlands statistikbyrås nationella statistikdatabas har år som lägsta periodicitet och landskap som lägsta geografiska uppgift.

Uppgifterna om titlar kompletteras av Finlands statistikbyrå med uppgifter från IMDb, direktkontakter med upphovspersoner samt Elonet (en finländsk statistikdatabas över filmtitlar) och Finnkino. Finland har levererat uppgifter till NSD sedan 1990. Insamlingen till statistikbyrån i Finland är enligt uppgift lagreglerad såtillvida att den omfattas av bestämmelserna för officiell statistik; detta lagrum har hittills dock aldrig använts utan praxis har i stället varit att inlämningen skett på frivillig basis.

Som nämnts tidigare i denna rapport inkluderas i dagsläget även uppgifter för åländska biografer och filmvisningar i den finska statistiken i NSD. Enligt uppgift bör det dock inte innebära några betydande svårigheter att separera åländska data och särredovisa dessa vid leverans av finländsk bio- och filmstatistik till NSD. Framtagandet av åländsk bio- och filmstatistik bör i så fall göras i samförstånd mellan Finlands statistikbyrå och Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB). Troligen bör även Finlands Filmstiftelse inkluderas i arbetet då de utgör källan till uppgifterna för Åland.

Kort om isländsk bio- och filmstatistik

Islands statistikbyrå samlar årligen in uppgifter om biljetter och titlar direkt från filmdistributörerna och från biografer i landet. Islands statistikbyrå har själva ingen tillgång till mikrodata utan samlar in uppgifterna via enkät och som aggregat per år från biograferna via FRÍSK (Association of Rights Holders in the Film and Television Industry).

Uppgifterna om titlar kompletteras med uppgifter från EAO LUMIERE, IMDb och andra källor. Islands statistikbyrå har sedan 1980 sammanställt data och levererat dem till NSD. Det finns ingen specifik lagstiftning om att lämna uppgifter om just film på biografer men det finns en generell lagstiftad skyldighet för de aktörer från vilka de efterfrågas att lämna de data som behövs för statistikändamål till myndigheten på Island.

Kort om Färöarnas bio- och filmstatistik

Färöarna skickar varje år ut ett Excel ark som biograferna fyller i med uppgifter om exempelvis antal besökare och visningar under året. Det är oklart från de svar vi fått i vår enkät hur biograferna samlar och sammanställer dessa uppgifter men ett rimligt antagande kan vara att de använder sina biljettkassesystem för detta. Färöarnas statistikbyrå har lämnat uppgifter till NSD för 2001–2019. Insamlingen till statistikbyrån på Färöarna är enligt uppgift lagreglerad, även om det i vår kartläggning inte framkommit exakt på vilket sätt.

Variabelinnehåll och slutsatser

I ovanstående kapitel har ländernas insamlingsprocesser för bio- och filmstatistik beskrivits. I den enkät som riktats till de respektive länderna har också frågor om de enskilda variablernas beskaffenhet ställts. I detta kapitel görs en samlad genomgång av det variabelinnehåll och de delmängder som ingår i ländernas statistik. Här redogörs också för de slutsatser som dragits i rapporten. Slutsatserna rör jämförbarheten i den nordiska bio- och filmstatistiken samt vilka rekommendationer som enligt Kulturanalys Nordens bedömning bör följa av dessa slutsatser.

Reglering, statistikansvar och insamlingsprocesser

Vår slutsats är att datainsamlingsmetoderna i de nordiska länderna är snarlika. Statistiken samlas huvudsakligen in i direktkontakt med biografägare och grundas i stor utsträckning på dessas kassasystem. Vanligen förekommer dock ett nationellt filminstitut eller motsvarande som mellanled innan data når den nationella statistikbyrå. Vår slutsats är alltså att det inte tycks föreligga några hinder baserade på skillnader i datainsamlingsprocesser för ökad harmonisering och jämförbarhet.

Vad gäller reglering kring datainsamlingen omfattas bio- och filmstatistiken i flera länder av bestämmelserna kring officiell statistik, vilket innebär att biograferna är skyldiga att lämna in uppgifter. I praktiken åberopas dessa bestämmelser dock sällan och insamlingen sker i huvudsak på frivillig basis.

Definitioner

Grunddefinitionen av vad som utgör en biograf i statistiken är samstämmig i de fem nordiska länderna och relativt jämförbar.⁸ Vår bedömning är att den definition NSD använder är bra men att den skulle kunna preciseras något och framför allt bli mer styrande (se rubriken [Biografer](#) nedan).

Den definition som i dagsläget används av NSD är:

NSD definition Cinema:

"A cinema is a permanent motion-picture theatre with one or more halls open to the public. In every cinema hall there is a motion picture screen (3D screen, 2K screen, IMAX or similar) and a number of seats."

8. I Norge avser datadefinitionen "Number of cinema buildings."

Biografer (CULT04)

Vår slutsats är att när det gäller variabeln Biografer kan statistiken harmoniseras ytterligare om den för samtliga länder uteslutande inkluderar stationära och aktiva biografer. Definitionen kan genom ordet "permanent" tyckas utesluta t.ex. resande biografer men i dagsläget inkluderas ändå resande biografer i den norska biografdefinitionen liksom filmklubbar (trots definitionens "open to the public") i både de isländska och finska uppgifterna om antal biografer.

- Resande biografer bör exkluderas ur de norska uppgifterna om antal biografer.
- Filmklubbar bör exkluderas ur både den isländska och den finska uppgiften om antal biografer.

Den totala mängden biografer som ingår i grundregister kan även, exempelvis i fallet Sverige, innehålla biografer som inte varit aktiva under året. Av denna anledning bör uppgifter om antalet biografer i möjligaste mån endast innefatta biografer som varit aktiva under respektive rapporterat år; därvid skulle definitionen eventuellt kunna preciseras ytterligare.

Salonger/Screens (CULT04)

När det gäller variabeln "Screens" är vår slutsats att denna variabel kan harmoniseras ytterligare på två sätt.

- Om den uteslutande inkluderar permanenta filmsalonger.
- Om de länder som inkluderar resande biografer (Norge och troligen även Island) exkluderar resande biografer ur de uppgifter som levereras till NSD.

I Norge bör dessa justeringar enligt uppgift kunna göras relativt enkelt. Skulle det dock visa sig innebära problem är en möjlig väg att försöka uppskatta de resande biografernas andel (t.ex. medeltal under en 10-årsperiod) av aggregatet "Number of Screens" och tydliggöra i metadata hur stor denna andel är så att användare av statistiken får en uppfattning om jämförbarheten. Alternativet till den andra punkten ovan innebär en lägre grad av precision i harmonisering och är därför vårt andrahandsförslag.

Sålda biljetter (CULT04)

Det är positivt för jämförbarheten att uppgifterna om biljettförsäljning i nästan samtliga länder insamlas på liknande sätt, dvs. med ursprungskälla i biografernas kassasystem. Det är alltså varken stickprov eller enkäter som används utan register som motsvarar totalundersökningar (dock är det oklart hur förhållandet ser ut på Färöarna).

I allmänhet redovisas utfärdade biljetter som registrerats genom kassasystem. Det förekommer dock viss variation i fråga om vilken typ av biljetter som räknas till de sålda biljetterna.

- På Island inkluderas även gratisbiljetter.
- I Norge och på Island inkluderas även biljetter till visningar på filmfestivaler.
- I Finland räknas endast inlösta biljetter.

Kulturanalys Nordens slutsats är att den bästa vägen till ökad jämförbarhet vore om Finland övergår till att rapportera samtliga sålda biljetter (dvs. även ej uthämtade) till NSD samt att Norge och Island exkluderar biljetter till filmfestivaler ur data. I Norge inkluderas idag biljetter från de fem största filmfestivalerna i landet i data. Att exkludera biljetter från filmfestivaler skulle enligt uppgift inte innebära några större svårigheter vad gäller norska data. I brist på möjlighet till en sådan förändring skulle dock en uppskattning av hur stor del av samtliga biljetter som härrör från filmfestivaler bidra till viktig kunskap om statistikens jämförbarhet.

Om syftet med statistiken är att redovisa antal besök på biografier vore den mest träffsäkra statistiken att endast redovisa inlösta biljetter. Vägen till en sådan variabel bedöms dock som betydligt längre än vad vi föreslår i stycket ovan: dvs. fler länder skulle då behöva justera sin redovisning. Denna förändring bör dock vara möjligt att genomföra om uppgifter om inlösta/ej inlösta biljetter finns registrerade i ländernas respektive kassasystem

Premiärsatta titlar (CULT05)

Vår bedömning är att statistiken över titlar är mer osäker att jämföra mellan länderna än exempelvis sålda biljetter, eftersom insamlingsmetoderna för dessa data varierar mer mellan länderna. För premiärsatta titlar använder statistikbyråerna exempelvis ofta informationen från onlinetjänster/databaser såsom IMDb, tablåer, EAO:s databaser eller andra källor.

Vår genomgång av vilka filmer som ingår i statistiken för premiärsatta titlar visar på relativt god samstämmighet. En skillnad mellan länderna är dock att för Finland och Island inkluderas utöver fullängdsfilmer även dokumentärer.

En annan skillnad som vi identifierat är att filmens längd kan påverka om den ingår eller inte beroende på vilket land som inrapporterat. Vår slutsats är därför att NSD bör ändra definitionen av "titles" till att endast inkludera fullängdsfilmer över 60 minuter. För ökad jämförbarhet bör därför också möjligheterna undersökas för Finland, Danmark och Island att exkludera dokumentärer ur data för "titles". Om detta inte är möjligt föreslår vi att man försöker uppskatta andelen dokumentärer i aggregatet "titles" för att få en fingervisning om deras betydelse för den redovisade statistiken. Detta bör sedan redovisas som en notering i samband med att statistiken levereras.

Nationell och utländsk film (CULT05)

Metoden för klassning av en filmtitel som nationell eller inte skiljer sig åt mellan länderna. Samma källor som för premiärsatta titlar används även av statistikbyråerna eller andra aktörer vid bedömning av om en film är nationell eller inte. Ett antal viktiga skillnader har dock identifierats;

- Skillnader finns i hur de olika länderna definierar om filmen är inrikes eller utrikes producerad.
- Avgörandet för om en film är inhemsk eller utländsk kopplas i de flesta länder till den huvudsakliga producentens nationalitet. Producenten har ofta det högsta ansvaret för att filmen genomförs, både ekonomiskt och kreativt. Ett annat bolag kan ofta stå för själva produktionen (produktionsbolag),
- I Sverige och Finland kan även produktionsbolagets hemvist ha betydelse för om filmen i slutändan klassas som inhemsk eller utländsk.
- I Danmark och Finland kan även den inhemska andelen av investerat kapital bidra till att avgöra om en film betraktas som inhemsk eller utländsk.

Vår slutsats är att uppgifterna från de olika länderna om visade titlars nationalitet bör kunna harmoniseras ytterligare. De nationella aktörerna (till exempel filminstitut) som sammanställer titelstatistik för respektive NSI kan troligen leverera data som bättre stämmer överens med önskade definitioner om de direkt involveras i arbetet med att ta fram anpassade redovisningar.

Eftersom de nordiska statistikmyndigheterna/filminstituterna har sina egna specifika användarkrav är det dock inte alltid lämpligt att rekommendera att de anpassar sig till varandra. I stället kan man överväga andra åtgärder för att förbättra enhetligheten i data och statistik, till exempel att skapa harmoniserade standarder som kan användas i de fall då jämförelser mellan länder görs till exempel i NSD.

Vår slutsats är att NSD bör arbeta mot att utveckla en egen "harmoniserad standard" för nationell film, och att denna då endast bör baseras på den huvudsakliga producentens nationalitet. Denna standard kan sedan ingå i leveransuppdraget från respektive NSI. Kan dessa inte anpassa data till NSD:s definition/standard bör de ombes att uppskatta på vilket sätt de uppgifter man lämnar avviker. Exempelvis bör de ange andelarna av inrapporterade nationellt producerade filmer där "investerat kapital" respektive "huvudsaklig producent" legat till grund för inrapporteringen.⁹

9. Vi noterar samtidigt att det blir allt vanligare med samarbeten, till exempel nordiska samarbeten, vid filmproduktion och att nationstillhörigheten framöver kan komma att bli allt svårare att avgöra.

Rekommendationer för en harmoniserad nordisk bio- och filmstatistik

Mot bakgrund av ovanstående slutsatser väljer Kulturanalys Norden att rekommendera ett antal steg mot nordiska harmoniserade standarder för bio- och filmstatistiken.

Kulturanalys Norden rekommenderar att:

- NSD använder en definition av biografer som uteslutande inkluderar offentligt tillgängliga och aktiva biografer, dvs. "active cinemas with public screens".
- Det bör ingå i NSD:s årliga leveransförfrågan till respektive NSI att om möjligt (från Island och Finland) exkludera "filmklubbar" respektive (från Norge och Island) exkludera "resande biografer" i uppgiften om antal biografer.
- När det gäller variabeln "Screens"/biodukar bör statistiken harmoniseras ytterligare genom att även här uteslutande inkludera permanenta biodukar.
- Uppgifter över antal sålda biljetter bör inkludera samtliga sålda biljetter (dvs. även ej uthämtade) men biljetter till filmfestivaler bör exkluderas ur data.
- NSD justerar definitionen av variabeln "titles"/titlar till att endast inkludera fullängdsfilmer över 60 minuter.
- NSD utvecklar en enhetlig "harmoniserad standard" för nationell film som baseras enbart på den huvudsakliga producentens nationalitet.
- Även bio- och filmstatistik för Åland bör presenteras i tabellverk i NSD. I huvudsak bör detta ske genom att de åländska uppgifterna separeras från finska data och i stället särredovisas.
- Statistik med ovanstående inslag av en *nordisk harmoniserad standard för film och biografer* bör presenteras i den mån det är möjligt för alla nordiska länder och självstyrande regioner. Där skillnader inte kan kvantifieras utan endast uppskattas, men har betydelse för jämförbarheten, bör sådana uppskattningar redovisas som noter i samband med att statistiken presenteras.

I flera nordiska länder omfattas bio- och filmstatistiken av bestämmelserna kring den officiella statistiken. Detta medför då uppgiftsskyldigheter, dvs. att aktuella aktörer är skyldiga att lämna uppgifter som ska ligga till grund för den officiella statistiken till de statistikansvariga myndigheterna. Dessa bestämmelser åberopas dock sällan. I stället bygger datainsamling idag på frivilligt samarbete mellan distributörer och biografägare, via filminstitut och vidare till de nationella statistikbyråerna. I inget land är det statistikbyrån som själv insamlar data. Av denna anledning bedömer vi det vara problematiskt att föreslå en vidare harmonisering som baseras på utökad insamling av data eller förändringar av grunddata (exempelvis för titlar och biljetter). Av samma anledning fokuseras de flesta av våra rekommendationer och slutsatser ovan snarare på att reducera datainnehåll mot minsta gemensamma nämnare, snarare än att expandera datainsamlingen.

Vår allmänna rekommendation för arbetsprocessen framåt är att NSD utvecklar nordiska harmoniserade standarder för bio- och filmstatistiken i enlighet med ovanstående rekommendationer. Dessa standarder kan sedan ingå i leveransförfrågan till respektive nationell uppgiftslämnare av bio- och filmstatistik. Även bio- och filmstatistik för Åland bör presenteras i NSD.

Referenser

Myndigheten för kulturanalys 2017. *Film på bio i Norden.*

Nordisk kulturfakta 2021:01. Förstudie till kulturens geografi i Norden: Tillgängliga data och forskningsöversikt.

Statisticon 2020. *Investigation of the culture matrices in the Nordic Statistics database.*

Om denna publikation

Harmonisering av nordisk filmstatistik

Teknisk rapport / PM

Nord 2021:051

ISBN 978-92-893-7097-4 (PDF)

ISBN 978-92-893-7098-1 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/nord2021-051>

Foto på framsidan i ONLINE / sidan 2 i PDF: Krists Luhaers/Unsplash

© Nordiska ministerrådet 2021

Publicerad: 7.7.2021

Den här publikationen är utgiven av Kulturanalys Norden på uppdrag av Nordiska ministerrådet. Kulturanalys Norden utgör ett nordiskt kunskapscentrum för kulturpolitik till nytta för det nordiska kulturpolitiska samarbetet, nationella myndigheter, kulturlivet i de nordiska länderna och nordisk kulturforskning.

Ansvarsfriskrivning

Denna publikation har finansierats av Nordiska ministerrådet. Men innehållet återspeglar inte nödvändigtvis Nordiska ministerrådets synpunkter, åsikter eller rekommendationer.

Rättigheter och tillstånd

Detta verk är tillgängligt under licensen Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell (CC BY 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Översättningar: Om du översätter detta verk, vänligen inkludera följande ansvarsfriskrivning: Denna översättning är inte producerad av Nordiska ministerrådet och ska inte betraktas som officiell. Nordiska ministerrådet kan inte hållas ansvarigt för översättningen eller eventuella fel i den.

Bearbetningar: Om du bearbetar detta verk, vänligen lägg till följande ansvarsfriskrivning tillsammans med tillskrivningen: Detta är en bearbetning av ett originalverk av Nordiska ministerrådet. De synpunkter och åsikter som uttrycks i bearbetningen är författarens/författarnas egna. Synpunkterna och åsikterna i denna bearbetning har inte godkänts av Nordiska ministerrådet.

Innehåll från tredje part: Nordiska ministerrådet äger nödvändigtvis inte varje enskild del av detta verk. Nordiska ministerrådet kan därför inte garantera att återanvändningen av innehåll från tredje part inte gör intrång i tredje parts upphovsrätt. Om du vill återanvända innehåll från tredje part står du för de risker sådana upphovsrättsintrång innebär. Du är ansvarig för att avgöra om det finns ett behov av att erhålla tillstånd för användning av innehåll från tredje part. Om ett tillstånd krävs är du också ansvarig för att erhålla ett relevant sådant från

upphovsrättsinnehavaren. Exempel på innehåll från tredje part är tabeller, figurer och bilder, men det kan också röra sig av annan typ av innehåll.

Bildrättigheter (ytterligare tillstånd krävs för återanvändning):

Frågor om rättigheter och licenser bör riktas till:

Nordisk ministerråd/PUB

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Köpenhamn

pub@norden.org

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och en viktig del av europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet vill stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Nordisk ministerråd

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Köpenhamn

www.norden.org

Läs flera nordiska publikationer: www.norden.org/sv/publikationer